

การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี* DEVELOPMENT OF ADMINISTRATION OF THE NETWORK OF MERIT- MAKING FUNDS FOR SICK MONKS IN CHANTHABURI PROVINCE

พระสมุห์วีระ สุนทรโร (โสธร)

Phrasamu Weera Sundaro (Sothorn)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6401104008@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี 2. ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. จุดแข็งที่สำคัญได้แก่ การมีเครือข่ายการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา ความสามารถในการระดมทุนอย่างต่อเนื่อง และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่วนจุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจน ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร และการขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน 2. ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยเน้นการจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ การเพิ่มและพัฒนาสมาชิก การปรับปรุงกระบวนการ

* Received October 15, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 17, 2024

ทำงานภายใน และการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารเครือข่าย

คำสำคัญ: การพัฒนา; การบริหาร; เครือข่าย; กองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี

Abstract

Objective of this research article were: 1. To study the general conditions of the management of the Merit-Making Fund Network for sick Monks in Chanthaburi Province, 2. To examine the success factors in managing the Merit-Making Fund Network for sick Monks and 3. To propose guidelines for developing the Merit-Making Fund Network for sick Monks management. The researcher employed qualitative research design, collected data through in-depth interviews with 25 key informants and 12 participants in focus group discussion. Data was analyzed using contextual content analysis techniques.

The research findings revealed that: 1. Key strengths included an efficient management network, knowledgeable and volunteer-minded committee members, continuous fundraising capabilities, and the application of information technology in management. Significant weaknesses were unclear internal network communication, budget and resource limitations, and the lack of a clear strategic plan. 2. Success factors in Merit-Making Fund Network for sick Monks management comprised four main elements: effective leadership, efficient group management, promotion of participation from all sectors, and comprehensive external support. These factors contributed to the network's strength and sustainability, enabling it to effectively meet the needs of sick monks. 3. Development guidelines for network management cover four main areas: finance, membership, internal processes, and learning and development. These focused on systematic budget management, increasing and developing membership, improving internal work processes, and promoting continuous learning and development. Implementing these guidelines would help enhance network management efficiency and result in higher quality.

Keywords: Development; Management; Network; Ill Monks Fund of Chanthaburi Province

บทนำ

ในการบริหารเครือข่ายนั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการหลายประการ ได้แก่ 1. โครงสร้างการบริหารเครือข่ายไม่เหมาะสม เช่น โครงสร้างไม่ครอบคลุมภารกิจของเครือข่าย โครงสร้างเป็นแบบแนวตั้งมากเกินไป สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเครือข่าย เป็นต้น 2. เทคนิคในการบริหารจัดการไม่เหมาะสม เช่น ขาดความชัดเจนในนโยบาย 3. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงาน 4. ขาดปัจจัยสนับสนุน เช่น งบประมาณไม่มีหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของเครือข่ายประสบความสำเร็จ เป็นต้น 5. ระบบการติดต่อประสานงานของเครือข่ายไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ไม่มีศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน ขาดช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกกับเครือข่าย เป็นต้น 6. เครือข่ายเกิดความขัดแย้ง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างผู้บริหารและสมาชิก ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกกับสมาชิกด้วยกัน หรือความขัดแย้งกับบุคคล กลุ่มองค์กรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน จะทำให้เกิดความแตกแยกขึ้นในเครือข่าย ถูกต่อต้านและทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายไม่ประสบความสำเร็จ 7. เครือข่ายไม่มีรายได้ของตนเอง ในกรณีที่เครือข่ายขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงานทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มศักยภาพและไม่สามารถดำรงเครือข่ายไว้ได้ 8. การบริหารที่ไม่โปร่งใส เกิดปัญหาในการจัดทำบัญชีทางการเงิน ทำให้สมาชิกไม่ไว้วางใจในผู้บริหารจัดการเครือข่าย จึงถอนตัวออกจากเครือข่าย 9. ขาดแนวร่วมในการทำงาน ถ้าหากเครือข่ายขาดแนวร่วมทั้งที่เป็นเครือข่ายประเภทเดียวกันและแนวร่วมประเภทอื่น ๆ เช่น นักวิชาการ สื่อสารมวลชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เป็นต้น ก็จะทำให้ขาดพลังที่หนุนเสริมไม่สามารถขยายเครือข่ายออกไปได้ 10. การรวมศูนย์ ปัญหาที่มักเกิดจากคณะกรรมการหรือผู้นำเครือข่ายบางคน บางกลุ่มเมื่อบริหารจัดการเครือข่ายต่อกันเป็นเวลานานจะเกิดการผูกขาดในการบริหารและดำเนินงานเครือข่ายในนามตนเองมากกว่าที่จะบริหารและดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเครือข่าย ทำให้ขาดลักษณะของความเป็นเครือข่ายและไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ (สนธยา พลศรี, 2548)

ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงเป็นตัวของตนเองในแง่ที่เป็นอิสระจากส่วนกลางโดยกลมกลืนเข้ากับชุมชนมากกว่า แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าแต่ละวัดจะอยู่อย่างเอกเทศ หากมีการรวมกันเป็นเครือข่ายการดูแลของพระผู้ใหญ่ที่มีฐานะอุปัชฌาย์ทำหน้าที่ให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรทำให้เกิดสายสัมพันธ์แบบอาจารย์กับศิษย์ ส่วนใหญ่ในภาคกลางจะมีเครือข่ายวัดใหญ่ในเมืองแวดล้อมด้วยวัดเล็ก ๆ ตามหัวเมืองเจ้าอาวาสที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายทำหน้าที่ระงับข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามวัดในเครือข่าย (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไปของ ทั้งนี้เพื่อให้คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ประชาชนผู้เดือดร้อนและด้อยโอกาส ได้มีแนวทางในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์สำหรับพระสังฆาธิการซึ่งเป็นบุคลากรของคณะสงฆ์ได้น้อมนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนสนองความต้องการของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างตรงประเด็น และเป็นรูปธรรมสืบต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คณะสงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี โดยใช้การพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธของภายในวัด ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสริมสร้างความสำเร็จของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒินักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาหารจังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาหารจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 3 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาหารจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 4 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาหารจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 5 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาหารจังหวัดจันทบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์เอกสารการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ รวมทั้งเก็บข้อมูลในพื้นที่ ตามระเบียบวิจัย และตรงตามประเด็นโจทย์วิจัย วิธิดำเนินงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ตามลำดับขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. การวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาหารจังหวัดจันทบุรีได้เผยให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่สำคัญ โดยจุดแข็งที่โดดเด่นคือการมีเครือข่ายการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา สามารถระดมทุนได้อย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ

อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุง เช่น การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร การขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ โอกาสในการพัฒนาเครือข่ายยังมีอีกมาก เช่น การระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ การใช้ประโยชน์จากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือที่มีมายาวนาน การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรทางศาสนา แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความไม่เพียงพอของสถานที่รองรับพระภิกษุอาพาธ ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความท้าทายในการจัดการด้านโภชนาการที่เหมาะสม และการขาดแคลนอาสาสมัครที่มีความรู้และทักษะในการดูแล การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่า แม้เครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีจะมีจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาที่ดี แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องเอาชนะ การพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มี และเตรียมพร้อมรับมือกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยี และการสร้างความตระหนักรู้ในสังคมถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพพระภิกษุ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสงฆ์โดยรวม การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้เครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีสามารถพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืนในอนาคต

2. การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ได้เผยให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยปัจจัยแรกคือภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิก มีทักษะการสื่อสารที่ดีเยี่ยม บริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี สามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย มีความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และมีความรับผิดชอบสูง ปัจจัยที่สองคือการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเอื้ออาทรและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการจัดการความรู้ภายในเครือข่าย สร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่

สามคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการวางแผน การดำเนินงาน การระดมทุน และการพัฒนาเครือข่าย รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนและอาสาสมัครมีส่วนร่วมในการดูแลพระภิกษุอาพาธ ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันระหว่างชุมชนกับเครือข่าย นำไปสู่การสนับสนุนที่ยั่งยืนในระยะยาว ปัจจัยสุดท้ายคือการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ทั้งการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การจัดส่งบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริจาคจากภาคเอกชน ความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในการจัดอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนจากสื่อมวลชน ท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ความร่วมมือจากโรงพยาบาลและร้านขายยาในชุมชน รวมถึงการช่วยเหลือจากกลุ่มจิตอาสาและผู้นำชุมชน องค์ความรู้ที่แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธขึ้นอยู่กับกระบวนการปัจจัยหลายด้านเข้าด้วยกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้การนำของผู้ที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถ ซึ่งไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการดูแลพระภิกษุอาพาธ แต่ยังสะท้อนถึงความเข้มแข็งของชุมชนและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอีกด้วย

3. การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยในด้านการเงิน มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ การระดมทุนจากภาคประชาชนและเอกชน การพัฒนาระบบบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการเงินกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรการกุศล การพัฒนาทักษะด้านการบริหารการเงินของบุคลากร การจัดตั้งกองทุนสำรองเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การพัฒนาช่องทางบริการบริจาคที่หลากหลายและสะดวก รวมถึงการวางแผนการลงทุนระยะยาวเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง ในส่วนของด้านสมาชิก แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย การเพิ่มจำนวนสมาชิกผ่านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อรับสมัครสมาชิกใหม่ การจัดอบรมปฐมนิเทศสำหรับสมาชิกใหม่ การสร้างระบบพี่เลี้ยง การจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกที่เป็นระบบและทันสมัย การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิก และการพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก สำหรับด้านกระบวนการภายใน แนวทางการพัฒนารวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน การพัฒนาระบบการ

สื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภายในองค์กร ในด้านสุดท้ายคือด้านการเรียนรู้และพัฒนาแนวทางที่นำเสนอประกอบด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดูแลพระภิกษุอาพาธ การสร้างระบบที่เลี้ยงภายในเครือข่าย การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเข้าใจง่าย การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรมหรือสัมมนาภายนอกองค์กร การพัฒนาระบบฐานข้อมูลออนไลน์สำหรับการจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาภายในเครือข่าย การนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและบูรณาการจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธ ส่งผลให้การดูแลพระภิกษุอาพาธมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งพระภิกษุอาพาธ เครือข่ายผู้ดูแล และชุมชนโดยรวม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้เผยให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนที่สำคัญของเครือข่าย ในด้านจุดแข็ง พบว่าเครือข่ายมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน และมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรธิดา วิเศษศิลปานนท์ (2555) เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ ที่เสนอว่าการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพควรมีโครงสร้างการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ และใช้แนวทางของกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม และการบริหารจัดการแบบแนวราบ นอกจากนี้ ยังพบจุดแข็งในด้านความสามารถในการระดมทุนอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ที่ดี และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวที่ดีของเครือข่ายในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังพบจุดอ่อนที่สำคัญหลายประการ เช่น การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร การขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ (2566) เรื่อง แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พบว่าจุดอ่อนของการบริหารเครือข่ายมักเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ สมาชิก และการบริหารจัดการ ประเด็นเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แม้เครือข่ายจะมีจุดแข็งที่สำคัญ แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องได้รับการ

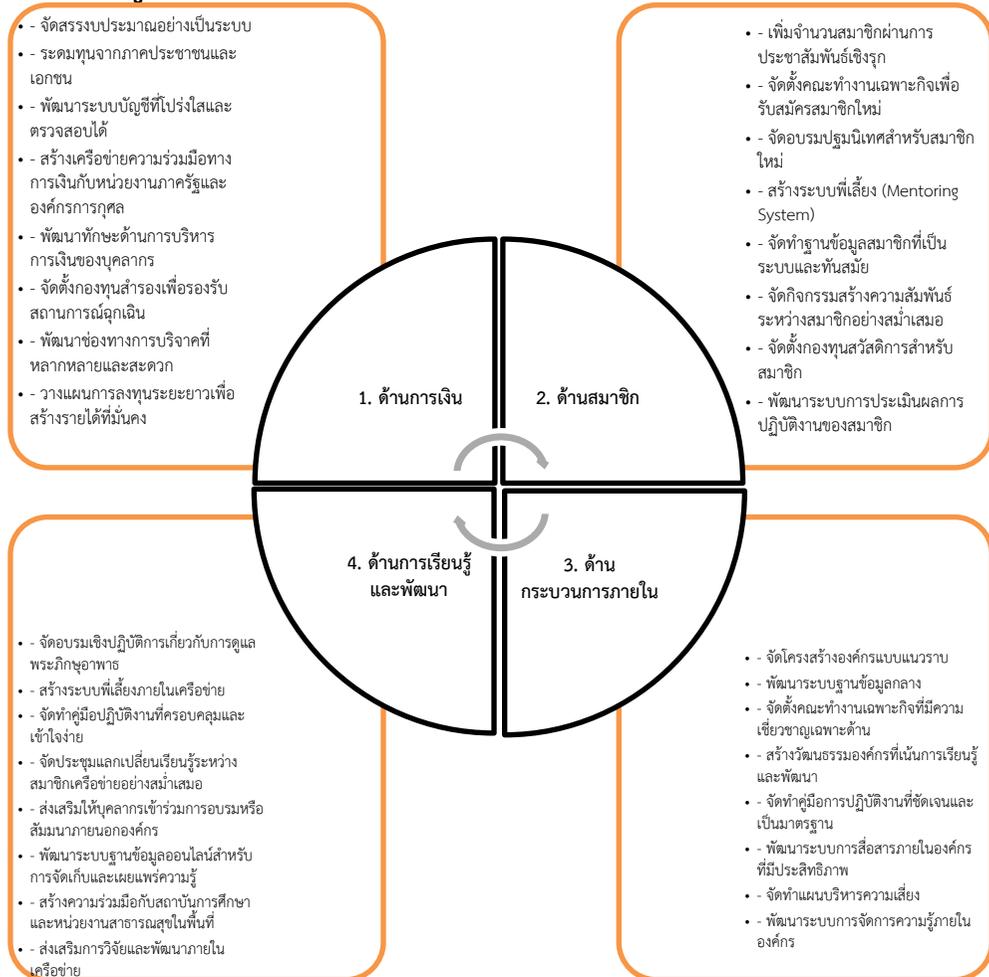
แก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสื่อสาร การวางแผนกลยุทธ์ และการจัดสรรทรัพยากร

2. การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้เผยให้เห็นถึง 4 ปัจจัยหลักที่มีความสำคัญยิ่ง ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ในด้านภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร อินทเชื้อ ที่พบว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่าย และงานวิจัยของ อนันต์ มาลารัตน์ และคณะ (2551) เรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชนด้านสุขภาพ ที่ระบุว่าปัจจัยด้านผู้นำเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชน โดยผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิก มีทักษะการสื่อสารที่ดีเยี่ยม และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ทนัน เดช ยงค์มกล ที่เสนอองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการในการบริหารจัดการเครือข่าย ได้แก่ การมีมุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การประสานงานเครือข่าย การให้คำปรึกษาเครือข่าย การสร้างสรรค์ผลงาน และการกำกับดูแลและติดตาม สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูชินวรานุวัตร (สิงห์ชินวโร) (2558) เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ที่เสนอการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ บ้าน วัด รัฐ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีที่นำเสนอครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกริช ธีรางศุ และอำนาจ ชนะวงศ์ (2564) เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่เสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่าย 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และการบริหารจัดการเครือข่าย ในด้านการเงิน แนวทางที่เสนอเน้นการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ การระดมทุนจากภาคประชาชนและเอกชน และการพัฒนาระบบบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ (2566) เรื่อง แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เสนอให้มีการพัฒนาการจัดการทุนเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาเครือข่าย ด้านสมาชิก

แนวทางที่เสนอมุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนสมาชิกผ่านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การจัดอบรม ปฐมนิเทศสำหรับสมาชิกใหม่ และการสร้างระบบพี่เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎา ศรีเครือดง (2557) เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนคร นนทบุรี ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเครือข่าย ด้าน กระบวนการภายใน แนวทางที่เสนอรวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ การ พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ พิญาพงษ์ และคณะ (2566) เรื่อง การพัฒนา เครือข่ายเพื่อยกระดับชุมชนต้นแบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อ้าเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เสนอกระบวนการพัฒนาเครือข่าย 5 ขั้นตอน โดยเน้นการสร้าง ความตระหนักรู้ การแสวงหาแนวร่วม การจัดตั้งคณะทำงาน การขยายเครือข่าย และการสร้าง ความต่อเนื่องและยั่งยืน ส่วนด้านการเรียนรู้และพัฒนา แนวทางที่เสนอประกอบด้วย การ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างระบบพี่เลี้ยงภายในเครือข่าย และการส่งเสริมการวิจัย และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤชา โฆษาศิวิไลซ์ และคณะ (2559) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายพลังสังคมเชิงบูรณาการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่เสนอ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายเป็นหนึ่งในแนวทางการสร้างเครือข่ายพลัง สังคม การนำแนวทางเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะของเครือข่าย กองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี และปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและ ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการสื่อสาร ภายในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนและครอบคลุม และ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่พบจากการวิจัย นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ หน่วยงานภายนอกควรได้รับการเน้นย้ำเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วย เสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับเครือข่ายในระยะยาว การพัฒนาตาม แนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่าง ครอบคลุมและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรีโดยรวม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัย

การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีมุ่งเน้นการปรับปรุงใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนของเครือข่าย ในด้านการเงิน มีการจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ ระดมทุนจากภาคส่วนต่างๆ พัฒนาระบบบัญชีที่โปร่งใส สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการเงิน พัฒนาทักษะบุคลากร จัดตั้งกองทุนสำรอง เพิ่มช่องทางทางการเงินที่หลากหลาย และวางแผนการลงทุนระยะยาว ด้านสมาชิกเน้นการเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพ โดยมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก จัดตั้งคณะทำงานรับสมัคร

สมาชิกใหม่ จัดอบรมปฐมนิเทศ สร้างระบบพี่เลี้ยง พัฒนาฐานข้อมูลสมาชิก จัดกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์ ตั้งกองทุนสวัสดิการ และพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการภายในมุ่งปรับโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะทาง สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสื่อสารภายใน จัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และพัฒนาระบบจัดการความรู้ ส่วนด้านการเรียนรู้และพัฒนาเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากร โดยจัดอบรม เชิงปฏิบัติการ สร้างระบบพี่เลี้ยง จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการอบรมภายนอก พัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอก และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การดำเนินการพัฒนาทั้ง 4 ด้านนี้อย่างบูรณาการจะช่วยยกระดับการบริหารจัดการเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เครือข่ายสามารถบรรลุเป้าหมายในการดูแลและสนับสนุนพระภิกษุอาพาธได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธอย่างเป็นรูปธรรม โดยบรรจุเป็นวาระสำคัญในแผนพัฒนาคณะสงฆ์จังหวัด
2. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อกำกับดูแลและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ โดยมีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ เช่น คณะสงฆ์ หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม
3. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธกับระบบสุขภาพชุมชน โดยกำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัด
4. สนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณประจำปีจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ
5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของพระภิกษุอาพาธในระดับจังหวัด เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาระบบการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำและสมาชิกเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทักษะการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการประสานงาน

2. พัฒนาระบบการสื่อสารภายในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เช่น แอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารและประสานงานภายในเครือข่าย

3. จัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของเครือข่ายที่ชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

4. สร้างระบบพี่เลี้ยงภายในเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกใหม่

5. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธในพื้นที่ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี

6. พัฒนาระบบการระดมทุนที่หลากหลายและยั่งยืน เช่น การจัดตั้งกองทุนถาวร การระดมทุนผ่านช่องทางออนไลน์ และการสร้างพันธมิตรกับภาคธุรกิจ

7. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกเครือข่าย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดจันทบุรี

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธในจังหวัดต่างๆ เพื่อค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวปฏิบัติที่ดี

3. ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผลกระทบของการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธที่มีต่อคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและชุมชนสงฆ์

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธ

5. ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธในระดับประเทศ

6. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกเครือข่ายกองทุนพระภิกษุอาพาธ

7. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสบการณ์และความต้องการของพระภิกษุอาพาธ เพื่อนำมาพัฒนาระบบการดูแลที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กริช อีรางศุ และอำนาจ ชนะวงศ์. (2564). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 15(2), 20-30.
- จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ และคณะ. (2566). *การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยกระดับชุมชนต้นแบบในการป้องกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรต์* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด.
- ทนันเดช ยงค์มกล. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ* (วิทยานิพนธ์การศึกษาศษุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). เพเยา: มหาวิทยาลัยเพเยา.
- นฤชา โฆษาศิวิไลซ์. และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายพลังสังคมเชิงบูรณาการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 11(38), 105-118.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ. (2566). *แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรธิดา วิเศษศิลปานนท์. (2555). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 17(3), 63-73.
- พระครูชินวรานุวัตร (สิงห์ ชินวโร). (2558). *การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรศษุภบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สนธยา พลศรี. (2548). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อนันต์ มลารัตน์ และคณะ. (2551). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชนด้านสุขภาพ. *วารสารพฤดิกรรมศาสตร์*, 14(1), 151-165.
- อภิษฎา ศรีเครือดง (2557). *การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.